

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**Актуальні питання кримінально-правової
кваліфікації, документування та
розслідування колабораціонізму**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
21 липня 2022 року**

ОДЕСА
2022

УДК 343.1 : 343.985 : 343.57(477)

А 14

Оргкомітет конференції

Швець Д.В., ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., доцент

Корнієнко М.В., проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Албул С.В., професор кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н., професор

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової роботи, к.ю.н.

Єгоров С.О., завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н., доцент

Конопельський В.Я., завідувач кафедри кримінального права та кримінології, д.ю.н., професор

Кулик Л.М., доцент кафедри кримінального права та кримінології, к.ю.н., доцент

Лісніченко Д.В., доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н.

Мудрецька Г.В., доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н.

Тетерятник Г.К., завідувач кафедри кримінального процесу, д.ю.н., доцент

Чекмарьова І.М., професор кафедри кримінального права та кримінології, к.ю.н., доцент

Щурат Т.Г., доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності, к.ю.н.

Статті друкуються в авторському варіанті.

Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 21 липня 2022 р. Одеса: ОДУВС, 2022. – 116 с.

© ОДУВС, 2022

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Резніченко Г. С.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри кримінального права та
кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 03.03.2022 р. № 2108-IX Кримінальний кодекс України доповнено статтею 111-1 «Колабораційна діяльність» [1]. В пояснювальній записці до цього Закону зазначено, що колабораціонізм як явище підриває національну безпеку України та становить безпосередню загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності, конституційного ладу та іншим національним інтересам України, тому повинен нести за собою відповідальність, встановлену законом. Крім того, постконфліктне врегулювання неможливе без відновлення справедливості та обмеження ряду прав осіб, причетних до колабораціонізму, що можливо вирішити виключно законом[2].

Стаття 111-1 Кримінального кодексу України «Колабораційна діяльність» складається з 8 частин, кожна з яких передбачає кримінальну відповідальність за самостійні діяння, за виключенням частини 8 цієї статті, яка фактично передбачає кваліфікований склад цього кримінального правопорушення. Санкції за ч.1. та 2 ст.111-1 Кримінального кодексу України передбачають покарання у виді позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти

років[3]. Цей вид покарання у цих частинах застосовується як основна міра покарання, і відповідно до класифікації кримінальних правопорушень, яка передбачена у ст.12 КК України, ч.1. та 2 ст.111-1 КК України, відносяться до категорії кримінальних проступків.

Розділ I «Злочини проти основ національної безпеки», де розташовано ст.111-1 Кримінального кодексу України, не змінював свою назву, після закріплення у Кримінальному кодексі України поняття «кримінальне правопорушення», саме завдяки тому, що всі статті, які було розташовані у цьому розділі Особливої частини Кримінального кодексу України відносились до категорії «злочинів», згідно класифікації кримінальних правопорушень, передбаченої ст.12 Кримінального кодексу України. З появою ст.111-1 Кримінального кодексу України «Колабораційна діяльність», ч.1 та 2 якої відносяться до кримінальних проступків, виникає питання про невідповідність назви розділу та ступеню суспільної небезпечності діянь, відповідальність за які передбачено у статтях розділу I «Злочини проти основ національної безпеки». Для усунення невідповідності пропонуємо викласти назву розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України у такій редакції: *«Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України»*.

По-друге, за ч.1 ст.111-1 Кримінального кодексу України «Колабораційна діяльність» передбачено кримінальну відповідальність за публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України або публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України. За вчинення таких дій санкція передбачає застосування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

Покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю у теорії кримінального права відноситься до змішаних видів покарання. Призначається у випадках, коли вчинення кримінального правопорушення було пов'язане зі службовим становищем підсудного або із зайняттям ним певною діяльністю, з метою недопущення вчинення ним у подальшому кримінальних правопорушень із використанням певної посади чи в результаті зайняття певною діяльністю. Суд не вправі призначити покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю щодо особи, яка не обіймає певної посади або не має права займатися певною діяльністю (лікаруванням, викладанням, управлінням транспортним засобом тощо)[4, с.324-325].

Логічне та систематичне тлумачення змісту ч.1 ст.111-1 КК дає можливість зробити висновок, що суб'єктом цього діяння є осудна фізична особа, яка досягла віку, з якого настає кримінальна відповідальність. Не містяться вказівки на додаткові ознаки суб'єкта, окрім вказівки на громадянство (громадянин України). Відповідно особи, які вчиняють дії, відповідальність за які, закріплено у ч.1 ст.111 -1 Кримінального кодексу України, але не обіймають певні посади чи не мають права займатися певними видами діяльності не можуть бути піддані кримінальному покаранню за ч.1. ст.111-1 КК України. Вихід вбачається у закріпленні в санкції ч.1. ст.111-1 Кримінального кодексу України покарань, які могли б застосовуватися до винної особи, але не передбачали обіймання певної посади чи зайняття певними видами діяльності. Пропонуємо доповнити санкцію ч.1. с.111-1 Кримінального кодексу України такими видами кримінальних покарань як штраф, громадські роботи та виправні роботи, оскільки такі види покарання не змінять ступеня суспільної небезпеки вчиненого діяння, але будуть давати можливість притягати до кримінальної відповідальності особи, які вчинили дії, відповідальність за які закріплено у ч.1 ст.111-1 КК України.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність : Закон України від 03.03.2022 р. № 2108-IX. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12> (дата звернення 14.07.2022р.)
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)». URL :http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71220 (дата звернення 14.07.2022р.)
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. (дата звернення 14.07.2022р.)
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / підготовлено колективом авторів; за заг. ред. В. Я. Конопельського, В. О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с.

Орлов В. А. КОМБАТАНТИ ЧИ КОЛАБОРАНТИ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ 78

Пашковський М. І. Особливості використання OSINT при документуванні та розслідуванні колабораційної діяльності 82

Пірожник КОЛАБОРАЦІЯ В ПУБЛІЧНОМУ ПРОСТОРІ: ЗАПОБІГАННЯ «ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТЕРОРИЗМУ» ТА ПРОПАГАНДІ НАРАТИВІВ «РУСЬКОГО МІРА».....86

Політова А.С. ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ 89

Поляков Є. В., Щурат Т. Г. КОЛАБОРАЦІОНІЗМ В УКРАЇНІ – РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ..... 93

Резніченко Г. С. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ 97

Уткіна К.С. ПРОБЛЕМАТИКА РОЗСЛІДУВАННЯ КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....103

Чекмарев І.М. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКИ СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ.....107

Чуваков О. А. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ..... 111

Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

Підписано до друку 18.07.2022. Формат 60х90/16. Папір офсетний. Гарнітура «TimesNewRoman». Друк цифровий. Ум. друк. арк. 7,25. Видавництво ОДУВС

Наклад 30 прим.

м. Одеса, вул. Успенська, 1.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.